

1.2.2007

Lakiasiat

EURORAHOJEN JA MARKKOJEN AIHEIDEN KÄYTTÄMINEN MARKKINOINNISSA

1 Yleistä

Eurorahojen aiheiden käyttäminen markkinoinnissa ja muutoin on mahdollista vain, mikäli noudatetaan Euroopan keskuspankin (EKP) antamia määräyksiä. Mainittakoon vielä, että myös 1.3.2002 laillisina maksuvälineinä lakkautettujen suomalaisten setelien aiheiden käyttäminen edellyttää ainakin Suomen Pankin ja myös mahdollisten muiden oikeudenomistajien lupaa. Suojaamisen tarkoituksena on ennaltaehkäistä väärinkäytöksiä, estää epäasiallista hyväksikäyttöä sekä suojata seteliaiheen tekijänoikeuksia.

Eurosetelien tekijänoikeus kuuluu EKP:lle, suomalaisten setelien tekijänoikeus Suomen Pankille ja muiden maiden setelien tekijänoikeus yleensä kysymyksessä olevan maan keskuspankille.

Jos eurosetelin jäljentäminen suoritetaan EKP:n päätöksen artiklan 2 edellyttämällä tavalla, kirjallista lupamenettelyä ei tarvita (= pääsääntö).

2 Eurosetelit

a) Eurosetelien jäljennökset

Euroopan keskuspankin 20.3.2003 tekemän päätöksen (EKP/2003/4) artiklan 2 nojalla eurosetelien aiheen käyttämisessä on noudatettava seuraavia ehtoja:

1. 'Seteliaiheen jäljennöksellä' tarkoitetaan mitä tahansa aineellista tai aineetonta kuvaa, joka saattaa muistuttaa euroseteliä taikka luoda yleisvaikutelman, että kyse on tällaisesta setelistä, ja joka käsittää edellä artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin kokonaan tai osittain taikka osia sen ulkoasun yksityiskohdista, kuten väristä, mittasuhteista ja kirjainten tai symbolien käytöstä, seuraavista seikoista riippumatta:
 - a) mikä on kuvan koko
 - b) mitä materiaaleja tai menetelmiä kuvan tuotannossa on käytetty
 - c) onko kuvaan lisätty yksityiskohtia tai kuvia, jotka eivät ole peräisin setelistä
 - d) onko eurosetelin ulkoasua, esimerkiksi kirjaimia tai symboleja, muutettu.
2. Seteliaiheen jäljennökset, joita yleisö saattaa erehtyä pitämään aitoina euroseteleinä, ovat lainvastaisia.
3. Seteliaiheen jäljennökset, jotka täyttävät seuraavat edellytykset, ovat lainmukaisia, koska ei ole vaaraa, että yleisö saattaa erehtyä pitämään niitä aitoina euroseteleinä:
 - a) Edellä artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin yksipuoliset jäljennökset, jos jäljennös on kooltaan vähintään 125 prosenttia tai enintään 75 prosenttia sekä artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin pituudesta että sen leveydestä.
 - b) Edellä artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin seteliaiheen kaksipuoliset jäljennökset, jos seteliaiheen jäljennös on kooltaan vähintään 200 prosenttia tai enintään 50 prosenttia sekä artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin pituudesta että sen leveydestä.

1.2.2007

Lakiasiat

- c) Edellä artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin ulkoasun yksityiskohtien jäljennökset, jos tällaista ulkoasun yksityiskohtaa ei ole asetettu seteliä muistuttavalle taustalle.
- d) Yksipuoliset seteliiheen jäljennökset osasta eurosetelin etu- tai takasivua, jos osa on alle kolmanneksen artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin etu- tai takasivusta.
- e) Seteliiheen jäljennökset, jotka on tehty materiaalista, joka eroaa selvästi paperista ja näyttää ilmeisen erilaiselta kuin setelien valmistamiseen käytettävä materiaali.
- f) Aineettomat seteliiheen jäljennökset, jotka on asetettu saataville sähköisesti verkkosivuilla langallisen tai langattoman viestinnän avulla taikka millä tahansa muulla sellaisella tavalla, joka antaa yleisölle mahdollisuuden tutustua niihin itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana. Tällöin edellytetään seuraavaa:
 - Sana SPECIMEN on kirjoitettu Arial-kirjasintyyppiä tai sen kaltaista kirjasintyyppiä käyttäen diagonaalisesti seteliiheen jäljennöksen poikki. SPECIMEN-sanana pituus on vähintään 75 prosenttia seteliiheen jäljennöksen pituudesta ja korkeus vähintään 15 prosenttia seteliiheen jäljennöksen leveydestä ja sana on kirjoitettu läpinäkymättömällä (opaakilla) värillä, joka eroaa jyrkästi artiklassa 1 tarkoitetun eurosetelin pääväristä.
 - Alkuperäiskoossaan olevan sähköisen seteliiheen jäljennöksen resoluutio on enintään 72 pistettä/tuumaa (dpi).

b) Eurosetelien aiheiden käyttämistä koskeva vahvistusmenettely

EKP ja Suomessa Suomen Pankki voivat toimittaa kirjallisesta pyynnöstä vahvistuksen, että myös jotkin muut seteliiheen jäljennökset, jotka eivät täytä edellä mainitun kohdan 3 edellytyksiä, ovat lainmukaisia. Edellytyksenä on, ettei yleisö voi erehtyä pitämään niitä aitoina euroseteleinä. Jos seteliiheen jäljennös tehdään ainoastaan Suomen alueella, edellä tarkoitetut pyynnöt osoitetaan Suomen Pankille. Muussa tapauksessa ne osoitetaan EKP:lle. Nämä määräykset koskevat myös digitaalisessa muodossa olevaa aineistoa.

Eurosetelien aiheiden käyttämisestä ei ole olemassa vielä kaikin osin vakiintunutta käytäntöä.

c) Seuraamukset tekijänoikeuslain rikkomisesta

Tekijänoikeuslain rikkomisesta säädetään rikoslain 49 luvun 1 §:ssä ja tekijänoikeuslain 7 luvun 56 a §:ssä. Tekijänoikeusrikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Tekijänoikeusrikkomuksesta voidaan tuomita sakkorangaistukseen.

1.2.2007

Lakiasiat

3 Markkasetelit

a) Suomalaiset markkasetelit

Suomalaisten setelien aiheiden käyttäminen on ollut rajoitettua. Aiheita on voitu käyttää markkinoinnissa tai muualla erityisen kirjallisen lupamenettelyn nojalla, jolloin on ollut noudatettava seuraavia, edelleen voimassa olevia lupaehtoja:

- Setelien pinta-alan tulee olla vähintään puolet (50 %) pienempi tai suurempi kuin alkuperäinen seteli.
 - Setelikuva ei saa olla kaksipuolinen.
 - Seteliaihetta ei saa osaksikaan liittää esimerkiksi etuseteliin, kuponkiin tms.
 - Seteliaihetta tulee käyttää hyvän tavan edellyttämällä tavalla.
 - Mikäli seteliaihetta on tarkoitus jäljentää esimerkiksi teatteriesitystä tai elokuvateosta varten, on kopiossa mainittava vastuuhenkilön ja näytelmän tai elokuvan nimi sekä esitettävä luotettava selvitys siitä, kuinka jäljennökset hävitetään käyttötarkoituksen lakattua.
 - Luvan saaja/seteliaiheeseen käyttäjä vastaa siitä, että Suomen Pankille ei aiheudu mitään kustannuksia tai haittaa kysymyksessä olevien setelien käyttämisestä.
- Suomen Pankki ei vastaa niistä mahdollisista rajoitteista, jotka liittyvät seteliaiheeseen sisältyvien henkilöiden kasvokuvien käyttöön. Esimerkiksi 20 markan setelin seteliaihe perustuu Studio KuvaSiskot -valokuvausliikkeen ottamaan valokuvaan ja 100 markan setelin aiheeseen etupuolen käyttämiseen on saatava Jean Sibeliuksen oikeudenomistajien suostumus. Hakemus lähetetään Pertti Virkkuselle, osoite Nervanderinkatu 1 B, 00100 Helsinki, puhelin (09) 407 591.

Vaikka markkasetelit eivät ole 1.3.2002 jälkeen olleet laillisia maksuvälineitä, niiden laiton jäljentäminen on rangaistavaa rikoslain 33 luvun väärentämisestä koskevien säädösten nojalla väärennyksenä ja väärennösten käyttäminen lisäksi petoksena rikoslain 36 luvun nojalla.

b) Seuraamukset tekijänoikeuslain rikkomisesta

Tekijänoikeuslain rikkomisesta säädetään rikoslain 49 luvun 1 §:ssä ja tekijänoikeuslain 7 luvun 56 a §:ssä. Tekijänoikeusrikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Tekijänoikeusrikkomuksesta voidaan tuomita sakko- rangaistukseen.

Suomen Pankki antaa neuvontaa kysymyksissä, jotka liittyvät eurorahojen ja markkojen aiheiden käyttämiseen markkinoinnissa tai muutoin.

Suomen Pankin yhteystiedot:

Suomen Pankki / lakiasiat
PL 160
00101 HELSINKI
Puh. 010 831 2771

1.2.2007

Lakiasiat

4 Eurometallirahat ja suomalaiset metallirahat

Eurometallirahojen yhteisen sivun tai sen osan jäljentämiselle sekä kansallisen puolen jäljentämiselle on saatava lupa valtiovarainministeriöltä. Myös suomalaisten metallirahojen aiheiden käyttämistä koskevissa immateriaalioikeudellisissa (tekijänoikeus ja mallioikeus) kysymyksissä on käännyttävä valtiovarainministeriön puoleen.

Valtiovarainministeriön yhteystiedot: Valtiovarainministeriö
Budjettiosasto
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. (09) 16 001 tai (09) 57 811 (vaihide)

5 Rahajäljitelmän levitys

Rikoslain 37 luvun 7 §:n nojalla kielletään yleisölle levittämistä varten hankittu tai valmistettu käypää rahaa muistuttava lomake, merkki, kuva tai muu esine. Kiellettyä on myös tällaisten jäljitelmien levittäminen esimerkiksi mainonnan yhteydessä taikka puhtaasti pilailutarkoituksessa.

Rahajäljitelmän levitystä koskevalla säännöksellä pyritään ennaltaehkäisemään uusilla jäljennöstekniikoilla tuotettujen, laillisia maksuvälineitä erehdyttävästi muistuttavien rahan jäljitelmien väärinkäyttö. Levitys on katsottu lainvastaiseksi, vaikka jäljitelmää ei ole levitetty tai aiottu levittää hyötymistarkoituksessa, vaan sillä on esimerkiksi ollut tarkoitus vain herättää huomiota.

Yleisölle levittämiseksi katsotaan kaikenlainen toiminta, jolla jäljitelmiä saatetaan yleisön saataviin. Erehdyttäväksi jäljitelmiksi katsotaan esimerkiksi luonnollisen kokoiset ja harhaanjohtavasti oikeanväriset setelikuvat, jotka ovat omiaan johtamaan harhaan. Esimerkkeinä voidaan mainita erilaiset etusetelit tai kupongit, joissa on käytetty seteliihettä. Säännös soveltuu myös metallista tehtyihin kolikkojäljitelmiin, jos ne ovat ulkonäöltään erehdyttäviä.

Tekoon voidaan soveltaa myös petossäännöksiä, jos ulkopuolisia erehdytetään vastaanottamaan rahajäljitelmä käypänä maksuvälineenä.

Oikeuskäytännössä erään aikakauslehden on katsottu syyllistyneen rahajäljitelmän levitykseen lehden käytettyä julkaisussaan kaksipuolista ja kooltaan identtistä jäljennöstä 100 markan setelistä.

Rahajäljitelmän levityksestä voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.